

Narva Keeltelütseum

19. sajandi I poole kirjandus: romantism, realismi tekkimine

Kirjanduse ainekava

I kursus

Tundide arv: 35

Narva 2019

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes romantismi ja realismi tekkimist kirjanduses, nimetab tähtsamaid žanre, autoreid ja nende teoseid;
- 2) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste ning proosateoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelaste suhteid, olustikku, sündmustikku ning kompositsiooni;
- 3) mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi;
- 4) väljendab oma argumenteeritud arvamust loetud teosest suulises ja kirjalikus vormis ning vormistab neid korrektselt;
- 5) teeb loov- ja uurimistöid ning ettekandeid;
- 6) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli pikemat proosateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandus loo.

Õppesisu

Temaatika

Romantismi kui kirjandusvoolu põhižanrid. Romantiline kangelane. Kangelase ületamatu konflikt ühiskonnaga. Romantilise kangelase traagiline saatus (George Gordon Byron, Heinrich Heine, Victor Hugo, Aleksandr Gribojedov, Aleksandr Puškin, Mihhail Lermontov).

Realismi tekkimine. Realistliku teose kangelane (Aleksandr Gribojedov, Aleksandr Puškin, Mihhail Lermontov, Nikolai Gogol).

Draamateosed 19. sajandi alguses, nende spetsiifika (Aleksandr Gribojedov, Aleksandr Puškin). Tüüpangelased kui peamine väljendusmeetod.

Kirjandusteost illustreeriv ekraniseering ning kirjandusteose loominguline töötlus. Kirjandusteose ja filmi võrdlev analüüs.

Mõisted

Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst. Romantism. Romantiline kahestumine. Romantiline poeem. Lüüriline luuletus. Romantiline kangelane. Autori isiksuse representatsiooni eri tüübid kirjandustekstis: lüüriline kangelane, jutustaja. Realism. Tüpiseerimine. Tüüpiline kuju. Liigne inimene. Komöödia. Romaan. Romaan luuletuses. Jutustus. Poeem. Onegini stroof.

Arutlustemasid

Kirjandusliku kangelase võõrandumine maailmast. Vabaduspüüd kui romantilise kangelase loomupärane omadus. Unistuse ja tegelikkuse, kangelase ja massi konflikt. Inimsuhete probleeme. Liigne inimene kui kirjandusteoste kangelane. Luuletaja saatus ja tema ettemääratus kannatustele. Tegelaste eetilised, sotsiaalsed ja psühholoogilised probleemid.

Teoseid terviklikuks käsitlemiseks

Lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse alljärgnevast loendist vähemalt neli ulatuslikumat teost: George Byroni luuletused, „Child Haroldi palverännak“ või „Korsaar“ (katkendid); Heinrich Heine lüürika; Victor Hugo „Jumalaema kirik Pariisis“ (katkendid); Aleksandr Gribojedov „Häda mõistuse pärast“; Aleksandr Puškini luuletused, „Kaukaasia vang“ või „Bahtšisarai purskkaev“, „Väikesed tragöödiad“ või „Boris Godunov“, „Jevgeni Onegin“; Mihhail Lermontovi luuletused, „Meie aja kangelane“; Nikolai Gogol „Peterburgi jutustused“, „Surnud hinged“ (I köide).

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja õppeainetega

Vene keel on ühtaegu nii õppe korraldamise keel kui ka keskne õppeaine. Hea keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ning toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus. Samaaegu arendavad kõik õppeained keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara mõistmist ja kasutamise oskust, teksti mõistmist ning tekstiloomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Seega kujuneb õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus välja mitte üksnes eesti/vene keele, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel. Kuigi keeleoskust arendatakse järjekindlalt ja teadlikult keele- ja kirjandustundides, on vaja pidevat koostööd teiste ainete õpetajatega.

Võõrkeeled. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine võib äratada huvi võõrkeelte õppimise vastu; õpitavas võõrkeeles kirjutatud teoste lugemine ja arutamine võib teadlikul suunamisel äratada huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ja kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab vene kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse arendamist.

Loodusained. Loodustekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ja ilukirjanduses aitavad kaasa looduse tundmaõppimisele ning väärtustamisele. Loodusluule lugemine ja esitamine, sellega seotud esteetilis- emotsionaalsed elamused, samuti kirjandusteose lood uskijelduse kui kunstilise kujundi analüüs, selle tähenduse mõistmine teose kontekstis ergastab tähelepanu

looduse ilule ning väärtustab loodust kui esteetiliste elamuste allikat. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainetes kinnistatakse kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja.

Sotsiaaalained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist.

Kirjandusõpetus suunab õpilasi seostama erinevate ajastute teoste probleeme tänapäeva elu ja inimestega. Keeletundides kinnistatakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute ning ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme. Erinevate tekstidega töötades ning arutluste ja väitluste kaudu arendatakse arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskust.

Kunstiained. Kirjandusteoste illustratsioonide analüüs toetab kujutava kunsti spetsiifika ja väljendusvahendite mõistmist. Kirjandusteose käsitluse illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega. Keeleõppes õpitakse nägema reklaami visuaalseid ja auditiiivseid komponente.

Kehaline kasvatus. Loovtegevuste kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise ning dramatiseeringutes ja rollimängudes kogetakse erinevaid olukordi. Sportlaste elulugude kaudu puututakse kokku üldinimlike kõlbeliste väärtuste, sotsiaalsete hoiakute ja tõekspidamisega.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Ainevaldkonna õppeainete eesmärgiseadet, õpitulemusi ning õppesisu kavandades peetakse õppekava läbivaid teemasid silmas olenevalt õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga.

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi.

Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta ja koostada karjääriplaan.

Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hobid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus. Rollimängude ja erinevate tekstide käsi tlemise, arutelude ning loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpe võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huve ja võimeid, nii ainealaseid kui ka üldoskusi ja teadmisi, sh oskust koostada õpingutele ja tulevikus tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente.

Keskkond ja jätkusuutlik areng ning tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainete kaudu taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlese kaudu hakkavad õpilased märkama ühiskonnas probleeme ja otsima neile lahendusi.

Väärtused ja kõlblus ning kultuuriline identiteet. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi tekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades kujundatakse õpilaste kõlblisi omadusi, väärtusnorme ja hoiakuid. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ning rahvast, teiste rahvaste tekstide toel kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, ent ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskkond. Oskusi kasutada teabekeskonna vahendeid kujundatakse praktilises tegevuses, mis hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ning kasutamist nii õppeteemakohaste teadmiste suurendamiseks kui ka tekstiloomes.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse otsima alternatiivseid lahendusi.

Kasutatud kirjandus

С.Митюрёв. В.Маранцман. Русская литература первой половины XIX века. Таллинн: Koolibri, 2000.